

JERUSALEM מכון ירושלים
INSTITUTE למחקרי מדיניות
FOR POLICY معهد القدس
RESEARCH لبحث السياسات

התיירות בירושלים: תמונת מצב לקראת סיום תוכנית היובל

עומר יניב

התיירות בירושלים: תמונת מצב לקראת סיום תוכנית היובל

עומר יניב

ירושלים, 2021

הוצאת הפרסום לאור התאפשרה הודות לתמיכה של שותפינו:

מכון ירושלים למחקרי מדיניות | פרסום מספר 569

התיירות בירושלים: תמונת מצב לקראת סיום תוכנית היובל

מחקר מלווה לתוכנית היובל לפיתוחה הכלכלי של ירושלים

עומר יניב

עימוד: אסתי ביהם

עיצוב כריכה: סטודיו אירה גימבורג

לציטוט (APA):

יניב, ע' (2021). **התיירות בירושלים: תמונת מצב לקראת סיום תוכנית היובל**. מכון ירושלים למחקרי מדיניות.

© 2021, מכון ירושלים למחקרי מדיניות

בית חי אלישר

רח' רד"ק 20, ירושלים 9218604

www.jerusalemstitute.org.il

info@jerusalemstitute.org.il

תוכן העניינים

4	תקציר מנהלים.....
8	הקדמה.....
10	חלק א' – יעדי תוכנית היובל בתחום התיירות.....
	חלק ב' – מגמות בתעשיית התיירות בירושלים והשוואה לערים אחרות
14	בישראל.....
14	מבקרים, לינות ואורחים.....
18	מצבת חדרי מלון בירושלים ובערים נוספות בישראל.....
19	גביית ארנונה מבתי מלון בירושלים.....
20	פדיון מלונות תיירות.....
22	חלק ג' – תיירות ממדינות היעד.....
24	חלק ד' – מועסקים בתעשיית התיירות בירושלים.....
24	משרות ושכר במלונות תיירות.....
26	עסקים פעילים בתחום התיירות בירושלים.....
28	חלק ה' – מבט לשנים הקרובות.....
30	מקורות.....
31	נספחים.....
31	הגדרות.....

תקציר מנהלים

ביוני 2016 התקבלה בממשלה החלטה 1483, שעניינה גיבוש תוכנית היובל לפיתוח הכלכלי של ירושלים.¹ בהחלטה נקבע כי התוכנית תבוצע בין השנים 2016–2021 ותפעל לחיזוק כלכלת ירושלים בארבעה תחומים: אקדמיה והשכלה, תיירות, תעשייה מתקדמת ואיכות חיים.

מסמך זה בוחן את השינויים שחלו בתעשיית התיירות במהלך שנות יישום תוכנית היובל. שנים אלו מאופיינות בשינויים דרסטיים בהתנהלות תעשיית התיירות בעיר: ראשיתן בהתאוששות מאירועים ביטחוניים שפגעו בתעשיית התיירות (ובעיקר מבצע 'צוק איתן' ואינתיפאדת הסכינים בירושלים), המשכן בגידול רציף בפעילות התיירות בירושלים ובמספרי שיא של לינות, מבקרים ומשרות שכיר במלונות בירושלים, וסופן במשבר חסר התקדים שאליו נקלעה תעשיית התיירות על רקע התפרצות נגיף הקורונה.

מקורות המידע המרכזיים למסמך הם 'הרבעון הסטטיסטי לתיירות ולשירותי הארחה והסדרות החודשיות במלונאות' של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 'סקר התיירות הנכנסת' של משרד התיירות, וכן נתונים שהתקבלו מעיריית ירושלים ונתונים שאספו חוקרי המכון.

¹ [החלטת ממשלה 1483 – תוכנית היובל לפיתוח הכלכלי של ירושלים](#), 2 ביוני 2016.

ממצאים עיקריים

1. יעדי הממשלה בתחום התיירות בירושלים

תחום	אינדיקטור	היעד לעומת המצב בפועל
גידול בתיירות	1. מספר לינות תיירים	יעד: גידול של 46% במספר לינות התיירים בין השנים 2016-2019 (גידול של 10% בשנה) בפועל: גידול של 49%
	2. מספר כנסים בירושלים	יעד: גידול של 30% במספר הכנסים בין השנים 2017-2019 בפועל: גידול של 67%
פיתוח תשתיות תיירות	3. מצבת חדרי מלון	יעד: גידול של 1,600 חדרי מלון בין השנים 2015-2019 בפועל: גידול של 1,928 חדרי מלון
	4. פיתוח מתחמי תיירות	החלה העבודה בפועל על פיתוח מתחם מלונות הרכס וקריית המוזיאונים

2. מגמות תיירות

מדדי תיירות לירושלים

- ◀ בין השנים 2015-2019 ביקרו בירושלים 77% מכלל התיירים שביקרו בישראל (13.78 מיליון מתוך 17.99 מיליון תיירים).
- ◀ בין השנים 2015-2019 נרשם גידול של 68% במספר התיירים לישראל שביקרו בירושלים.
- ◀ בין השנים 2015-2019 מספר לינות האורחים (ישראלים ותיירים) במלונות תיירות בירושלים גדל ב-49%, מ-3.47 מיליון לילות ל-5.18 מיליון. מספר לינות התיירים במלונות תיירות בירושלים גדל בשנים אלו ב-62%, ומספר לינות הישראלים גדל ב-12%.
- ◀ בעקבות משבר הקורונה, שכלל את סגירת השמיים וסגירה ממושכת של בתי המלון, בין השנים 2019-2020 ירד ב-77% מספר לינות האורחים במלונות תיירות בירושלים, ובשנת 2020 נרשם מספר הלינות הנמוך ביותר בעיר מאז שנת 1970.

- ◀ בין השנים 2015-2020 גדל היצע חדרי המלון במלונות התיירות בירושלים ב-11%, לעומת גידול של 9% בשאר הערים בישראל.

הכנסות מתיירות

- ◀ סכום גביית הארנונה מבתי מלון בעיריית ירושלים עמד על 92 מיליון ש"ח בשנת 2020, גידול של 24% לעומת שנת 2015.
- ◀ בשנת 2020, בעקבות משבר הקורונה, ההכנסות מתשלומי הארנונה מבתי מלון לעיריית ירושלים פחתו ב-46%. סכום ההנחות וחובות הארנונה של בתי המלון גדל משמעותית בשנה זו.
- ◀ בין השנים 2015-2019 גדל פדיון מלונות התיירות בירושלים ב-52%, מ-1.7 מיליארד ש"ח ל-2.5 מיליארד ש"ח, לעומת גידול של 22% בשאר ישראל.

תיירות ממדינות היעד

- ◀ בין השנים 2015-2019 חל גידול של 59% במספר הלינות ממדינות היעד (רוסיה, גרמניה, צרפת, בריטניה, איטליה וסין) במלונות תיירות בירושלים, לעומת גידול של 21% במלונות בתל אביב-יפו ו-23% בשאר ישראל.
- ◀ בשנים אלו שווי פרסום הכתבות לקידום התיירות לירושלים במדינות היעד הוערך בכ-45 מיליון אירו.

תעסוקה ותיירות

- ◀ בשנת 2019 ירושלים הייתה העיר שבה המספר הגדול ביותר של משרות שכיר² במלונות תיירות בישראל.
- ◀ בשנת 2020, עם פרוץ משבר הקורונה, חלה ירידה של 82% במספר משרות השכיר במלונות תיירות בירושלים, לעומת ירידה של 50% באילת, 60% במלונות ים המלח ו-76% בתל אביב-יפו.
- ◀ בין השנים 2019-2020 ירד ב-13% השכר הממוצע למשרת שכיר (ברוטו) בירושלים.

² ראו הגדרת 'משרות שכיר' בנספחים.

◀ בין השנים 2014-2019 חלה עלייה בשיעור ההישרדות³ של עסקים למשך חמש שנים בענף שירותי האירוח והאוכל בירושלים: 39% מהעסקים שהוקמו בשנת 2014 שרדו עד שנת 2019, לעומת 31% מהעסקים שהוקמו בשנת 2010 ושרדו עד שנת 2015.

3. מגמות לעתיד

משבר הקורונה והצעדים שננקטו בעקבותיו הביאו לפגיעה אנושה בתעשיית התיירות בכלל ובירושלים בפרט, בהיותה מבוססת ברובה על תיירות המגיעה מחוץ לישראל. בימים אלו, על רקע השפעת מבצעי החיסונים בישראל ובעולם, ניתן לקוות לחזות בתהליכי התאוששות של תעשיית התיירות, לצד מגבלות וחששות של תיירים מנסיעות וביקורים במדינות אחרות.

לקראת בניית תוכנית החומש החדשה בתחום התיירות יש לתת את הדעת למספר סוגיות, וביניהן: מהן הדרכים המהירות ביותר להביא להתאוששות תעשיית התיירות בירושלים לאור הפגיעה האנושה שספגה? האם יש לפנות לקהלי יעד מסורתיים יותר על מנת להביא להתאוששות מהירה של תעשיית התיירות? האם יש לרענן את רשימת מדינות היעד לתיירות בתוכנית החומש הבאה?

³ ראו הגדרת 'שיעור ההישרדות' בנספחים.

הקדמה

הדוח הנוכחי עוסק בשינויים שחלו בתיירות בירושלים במהלך שנות יישום תוכנית היובל. בהחלטת הממשלה 1483 תעשיית התיירות הוגדרה כאחד ממנועי הצמיחה האפשריים לפיתוחה הכלכלי של ירושלים,⁴ ועל כן הוחלט להשקיע בפיתוח תשתיות תיירות, גידול מצאי חדרי המלון בעיר, הגדלת פעולות השיווק והפרסום לתיירות חוץ ופנים, התמקדות בסוגי תיירות ובקהלי יעד בעלי פוטנציאל כלכלי רב ועוד.

במהלך שנות יישום התוכנית חלו שינויים דרסטיים באופי ההתנהלות של תעשיית התיירות בעיר. השנים הראשונות, 2015-2016, התאפיינו בתחילת התאוששות מאירועים ביטחוניים שפגעו בתעשיית התיירות, כמו מבצע 'צוק איתן' (2014) ואינתיפאדת הסכינים בירושלים (2015). מסוף שנת 2016 ועד תחילת שנת 2020 חל גידול רציף בפעילות התיירות בירושלים, והדבר בא לידי ביטוי בשיאים במספר הלינות והמבקרים בעיר, וכן במספר משרות השכיר וגובה הפדיון במלונות התיירות⁵ בעיר. החל ממרץ 2020 נכנסה תעשיית התיירות למשבר חסר תקדים בעקבות התפרצות נגיף הקורונה והצעדים שננקטו בעקבותיו – כמו סגירת נמלי התעופה, הגבלות תנועה, סגירת בתי מלון, מסעדות ועסקי תיירות נוספים – ובמשך חודשים רבים היא נכנסה לקיפאון כמעט מוחלט. מכיוון שירושלים היא יעד המבוסס ברובו המוחלט על תיירים מחו"ל, הפגיעה בתעשיית התיירות בירושלים הייתה קשה יותר מהפגיעה בערים אחרות בישראל שכלכלתן מבוססת על תיירות.

המסמך מחולק לחמישה חלקים:

- ◀ חלק א' – יעדי תוכנית היובל בתחום התיירות
- ◀ חלק ב' – מגמות בתעשיית התיירות בירושלים והשוואה לפעילות התיירות בערים אחרות בישראל
- ◀ חלק ג' – תיירות ממדינות היעד (מדינות שהוחלט להשקיע בהן בשיווק ירושלים כיעד תיירותי)
- ◀ חלק ד' – מועסקים בתעשיית התיירות בירושלים
- ◀ חלק ה' – מבט לעתיד

⁴ [החלטת ממשלה 1483 – תוכנית היובל לפיתוחה הכלכלי של ירושלים](#), 2 ביוני 2016.

⁵ ראו הגדרת 'מלונות תיירות' בנספחים.

הנתונים המוצגים במסמך מבוססים ברובם על 'הרבעון הסטטיסטי לתיירות ולשירותי הארחה והסדרות החודשיות במלונאות' של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ועל 'סקר התיירות הנכנסת', שעורך משרד התיירות מדי שנה. כמו כן, חלק מהנתונים התקבלו מעיריית ירושלים, וחלקם נאספו על ידי חוקרי המכון. יש לציין כי טרם פורסמו נתונים רשמיים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עבור שנת 2020. כמו כן, בעקבות שינוי שנערך בשנת 2019 בסקר התיירות הנכנסת של משרד התיירות, לא ניתן לבצע חיתוכי נתונים כמו בעבר, ולכן מובאים במסמך נתוני הסקר עד שנת 2018 בלבד.

חלק א' – יעדי תוכנית היובל בתחום התיירות

במסגרת החלטת הממשלה 1483 ("תוכנית היובל לפיתוחה הכלכלי של ירושלים") הוצבו ארבעה יעדים מרכזיים לתעשיית התיירות בעיר:⁶

- 1) גידול שנתי של 10% במספר לינות התיירים והישראלים.
- 2) גידול שנתי של 30% במספר הכנסים.
- 3) תוספת של 400 חדרי מלון בשנה.
- 4) פיתוח שני מתחמי תיירות חדשים – מתחם הרכס וקריית המוזיאונים.

1. גידול במספר הלינות

היעד הראשון שהוצב הוא גידול שנתי של 10% במספר הלינות של ישראלים ותיירים בירושלים. בפועל חל גידול של 2% בשנת 2016, 27% בשנת 2017, 10% בשנת 2018 ו-5% בשנת 2019. סה"כ בשנים 2016-2019 חל גידול כולל של 49% במספר הלינות ביחס לשנת 2015 (לעומת היעד – גידול כולל של 46%).

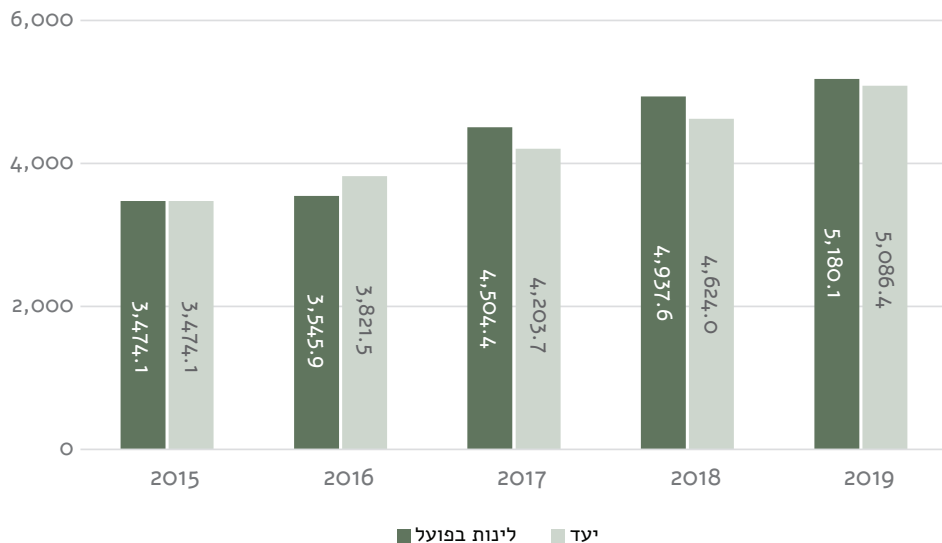
⁶ תכנית היובל – תכנון תקציב 2018, פורסם ב-16 ביוני 2017.

⁷ ראו הגדרת 'ישראלים' ו'תיירים' בנספחים.

תרשים מס' 1: לינות במלונות התיירות בירושלים, יעד מול מספר לינות בפועל,

2019–2015

מספר לינות באלפים

מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

2. גידול במספר הכנסים

יעד נוסף שהוצב בתוכנית הוא גידול של 30% במספר הכנסים המתקיימים בעיר. במהלך שנות יישום התוכנית חל שינוי בתפיסת עולם הכנסים בירושלים. בזמן תוכנית מרום ניתן מענק עבור כנסים שנערכו בירושלים, והמדד כלל את מספר הכנסים שהגישו בקשה למענק, מספר המשתתפים בכנס ומספר המשתתפים מחו"ל וכן את מספר הלינות שנצרכו במלונות בעקבות הכנס. מטרת מדד זה הייתה בחינה של השפעת המענק על מספר הכנסים בעיר.

עם הקמתה של לשכת הכנסים במסגרת הפעילות של הרשות לפיתוח ירושלים בשנת 2017, החל רישום מסודר של כל הכנסים המתקיימים בעיר. לפי נתוני לשכת הכנסים של ירושלים, מספר הכנסים שנערכו בעיר גדל מ-531 בשנת 2017 ל-889 בשנת 2019, גידול של 67%. עם זאת, בכנסים רבים שנספרו היה חסר מידע על כמות המשתתפים והמשתתפים מחו"ל, ומספר הלינות שנצרכו לא נספר כלל.

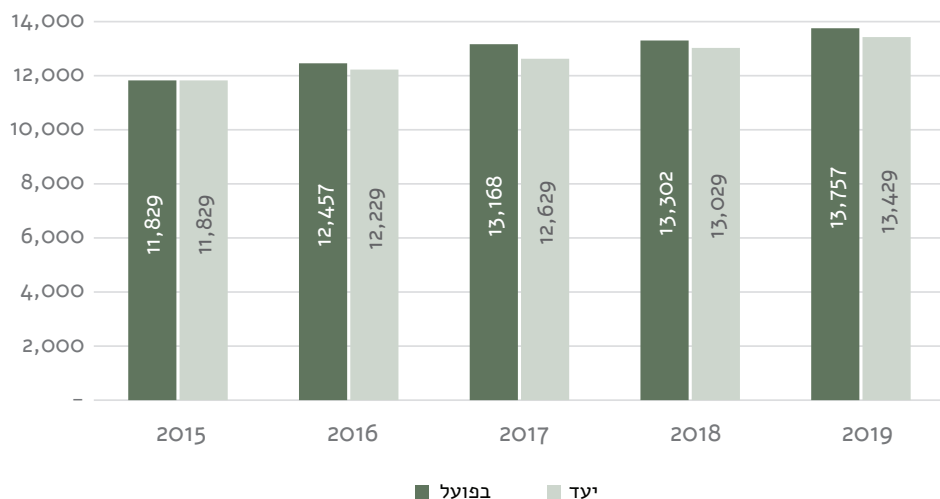
תפיסה נוספת שהשתנתה במהלך שנות תוכנית היובל היא חשיבותם של כנסים המוכרים על ידי התאחדות הקונגרסים והוועידות הבינלאומית (ICCA), שגידול בכנסים המוכרים על ידם פירושו דירוג גבוה יותר לעיר והכרה בינלאומית. עם זאת, לאחר שהתקיימו בירושלים מספר כנסים גדולים שתרומתם לעיר הייתה גדולה אך הם לא הוכרו על ידי ICCA, הוחלט שלא להתמקד עוד בדירוג זה. בין השנים 2015-2019 נערכו בירושלים בין 14 ל-21 כנסים המוכרים על ידי הארגון, שהביאו לדירוגה של ירושלים במקומות 186-206.

3. הוספת חדרי מלון

יעד נוסף שהוצב בתוכנית הוא תוספת שנתית של 400 חדרי מלון (סה"כ גידול של 1,600 בשנים 2015-2019). בפועל חל גידול של 1,928 חדרים בשנים אלו, 21% יותר מיעד הגידול.

תרשים מס' 2: מצבת חדרי מלון בירושלים, 2015-2019

מספר חדרי מלון

מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני הרשות לפיתוח ירושלים
הערה: כולל מלונות לא רשומים ומלונות, דירות, אכסניות והוספיסים נוצריים.

סה"כ מצאי חדרי המלון עמד בשנת 2019 על 13,757 חדרים, שהיוו 102% ממספר חדרי המלון שהוצבו ביעד התוכנית.

4. פיתוח מתחם הרכס וקריית המוזיאונים

מתחם הרכס: במתחם זה, הנמצא צפונית לשכונת תלפיות מזרח, מתוכננים לקום שישה מלונות חדשים. מלונות אלו אמורים להוסיף בעתיד כ-1,330 חדרים למצבת חדרי המלון בירושלים, ובנוסף עוד 4,000 מ"ר של מסחר. לפי רישומי עיריית ירושלים, בשנת 2020 הוצאו היתרי בניה והחל שלב החפירה והמילוי בחלקות המיועדות לבתי המלון החדשים.

קריית המוזיאונים: פרויקט המיועד לקום בקריית הלאום, ומטרתו יצירת רצף של מרחב ציבורי בין שדרת המוזיאונים, גבעת רם ומשרדי הממשלה, אשר יהווה עוגן משיכה עירוני עבור תושבי ירושלים, עובדי קריית הלאום ומבקרים בעיר. לפי מידע שהתקבל מהרשות לפיתוח ירושלים, כיום הסתיים שלב התכנון המפורט, והחל שלב ב' – שלב הביצוע בפועל.

חלק ב' – מגמות בתעשיית התיירות בירושלים והשוואה לערים אחרות בישראל

חלק זה מנתח את המגמות בתחום התיירות בירושלים במהלך שנות יישום תוכנית היובל, תוך השוואה לערי תיירות אחרות בישראל. את המגמות בשנים אלו ניתן לחלק לשלוש תקופות עיקריות:

- (1) שנת 2015 ומרבית שנת 2016 התאפיינו בסטגנציה במספר התיירים, בין השאר בעקבות חשש של תיירים להגיע לישראל בעקבות מבצע 'צוק איתן' בשנת 2014 ואירועי 'אינתיפאדת הסכינים' בשנת 2015.
- (2) מסוף שנת 2016 ועד תחילת שנת 2020 חוותה ישראל בכלל וירושלים בפרט פריחה בתעשיית התיירות, והיא התבטאה בשיא במספר התיירים, הלינות והמבקרים בעיר, כמו גם בפדיון המלונות.
- (3) החל מחודש מרץ בשנת 2020, עם הסגר שהוטל על ישראל, ביטול הטיסות וסגירת המלונות, נעצרה בבת אחת כל פעילות התיירות בעיר למשך חודשים ארוכים, ותעשיית התיירות בעיר נכנסה לקיפאון ממושך.

מבקרים, לינות ואורחים

בשנים 2015-2019 ביקרו בירושלים 13.78 מיליון תיירים, מתוך 17.99 מיליון תיירים שהגיעו לישראל בשנים אלו (77%). מספר התיירים שביקרו בירושלים היה גבוה ב-13% ממספר התיירים שביקרו בתל אביב-יפו בשנים אלו (12.19 מיליון), 59% יותר ממספר התיירים שביקרו בים המלח ו-118% יותר מטבריה.

בין השנים 2015-2019 נרשם גידול של 68% במספר התיירים שביקרו בירושלים. בשנת 2019 ביקרו בעיר 3.65 מיליון תיירים. אחוז התיירים שביקרו בירושלים מתוך כלל התיירים שביקרו בישראל עמד בממוצע על 76.5%, כאשר בשנת 2019 שיעורם עמד⁸

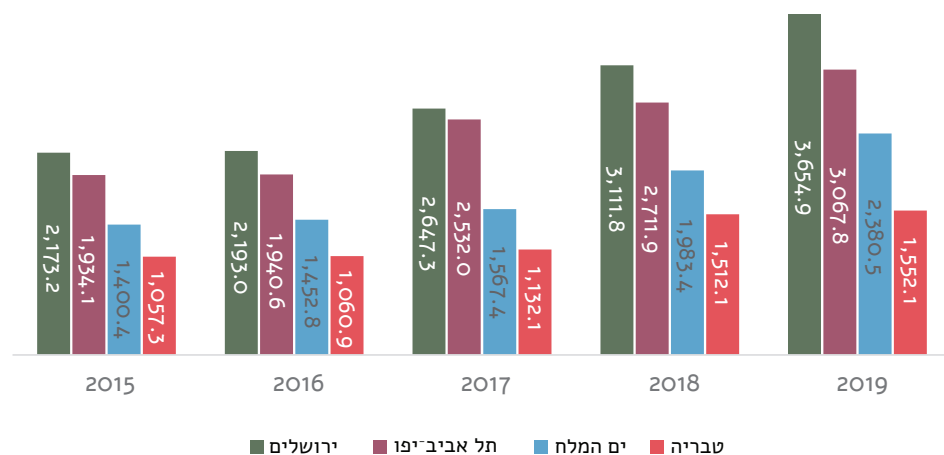
⁸ ראו הגדרת 'מבקרים' בנספחים.

על 80%. באותן שנים חל גידול של 63% במספר התיירים שהגיעו לישראל, 59% במספר התיירים שביקרו בתל אביב-יפו, 70% גידול במספר המבקרים בים המלח ו-48% במספר התיירים שביקרו בטבריה.

תרשים מס' 3: מבקרים מחו"ל בירושלים, בתל אביב-יפו, בטבריה ובים המלח,

2019–2015

אלפי מבקרים

מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני 'סקר תיירות נכנסת' של משרד התיירות והלמ"ס

בשנים 2019–2015 גדל מספר לינות האורחים במלונות תיירות בירושלים ב-49%, מ-3.47 מיליון לינות ל-5.18 מיליון. מספר לינות התיירים עמד בשנת 2019 על 4.17 מיליון, גידול של 62% לעומת שנת 2019. באותן שנים גדל מספר לינות הישראלים במלונות תיירות בירושלים ב-12%, מ-906 אלף לינות בשנת 2015 ל-1.01 מיליון לינות בשנת 2019.

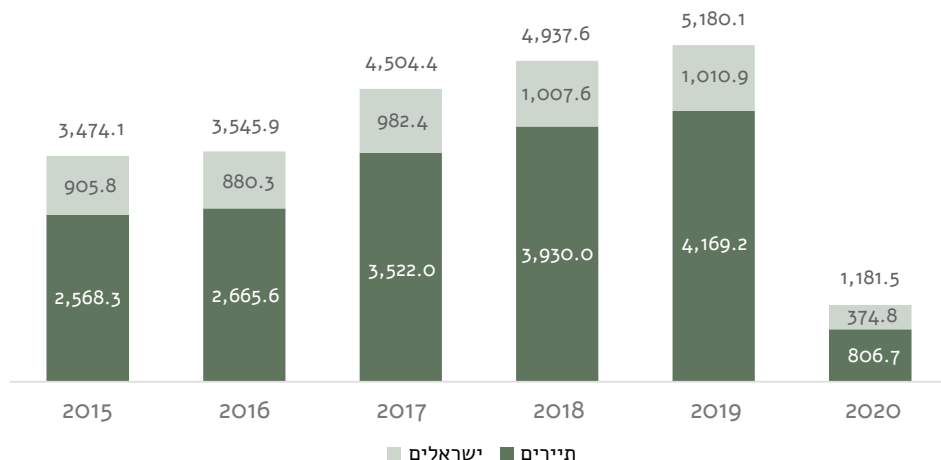
מלונות התיירות בירושלים נסמכים בעיקר על תיירות מחו"ל ופחות על תיירות פנים. הגידול במספר הלינות בירושלים נובע בעיקרו בגידול במספר התיירים, שחלקם בכלל לינות במלונות התיירות גדל מ-74% בשנת 2015 ל-80% בשנת 2019.

עם הטלת הסגר וסגירת השמיים בחודש מרץ 2020, פעילות ענף המלונאות בירושלים הושבתה כמעט כליל. לפי נתוני התאחדות המלונות בישראל, בשנת 2020 נרשמו במלונות התיירות בירושלים כ-1.18 מיליון לינות בלבד, צניחה של 77% בהשוואה לשנת 2019, ולמעשה היה זה **מספר הלינות הנמוך ביותר בעיר מאז שנת 1970**. מתוך הלינות, 805 אלף לינות היו של תיירים ו-374 אלף של ישראלים. בשנה זו מספר לינות התיירים

בירושלים היה הנמוך ביותר מאז שנת 2002 וימי האינתיפאדה השנייה, ומספר לינות האורחים הישראלים בירושלים היה הנמוך ביותר מאז שנת 1984.

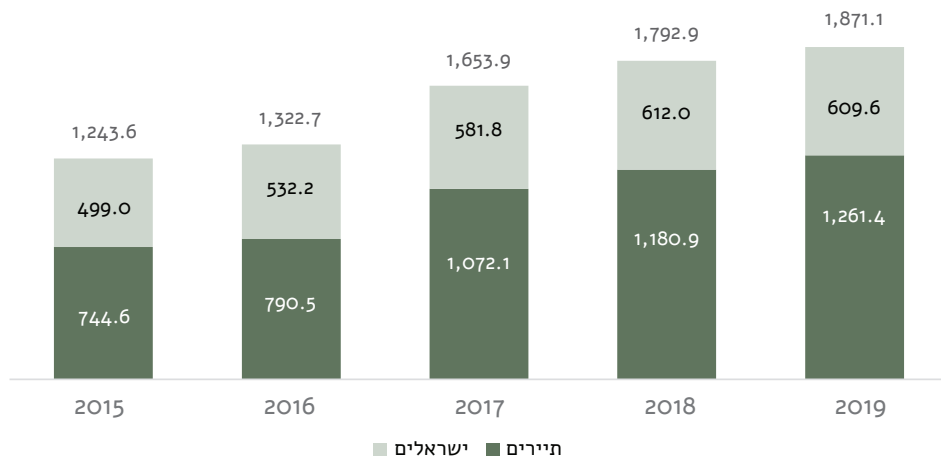
תרשים מס' 4: לינות תיירים וישראלים במלונות תיירות בירושלים, 2015-2020

מספר לינות באלפים

תרשים מס' 5: אורחים במלונות תיירות בירושלים, 2015-2019

מספר אורחים באלפים

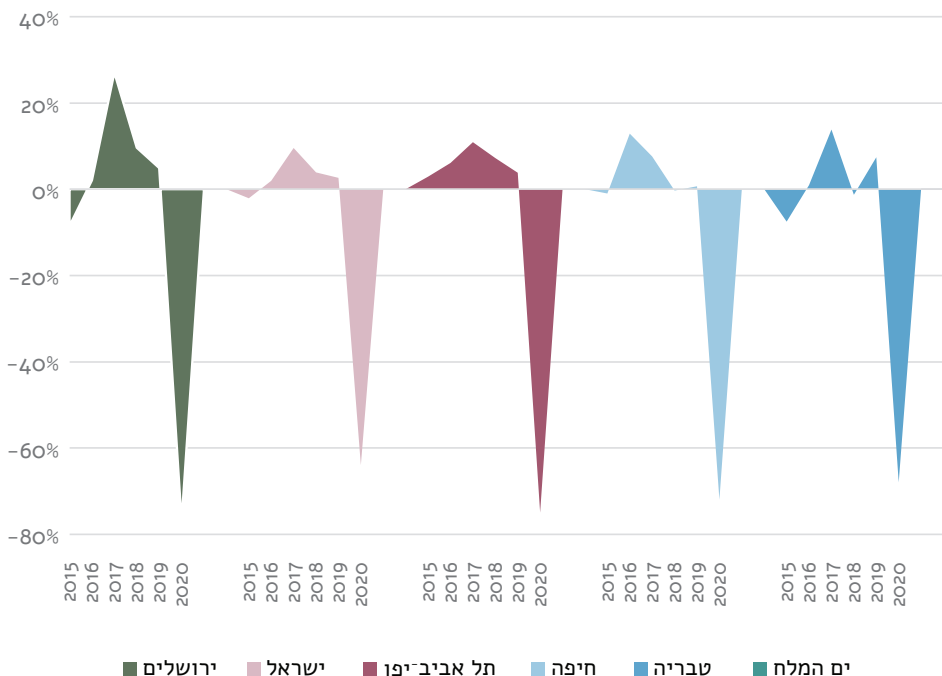

מקור שני התרשימים: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

בשנים 2015-2019 מספר האורחים במלונות התיירות בירושלים גדל ב־50%, מ־1.24 מיליון אורחים ל־1.87 מיליון. בשנים אלו מספר התיירים מחו"ל שלנו בירושלים גדל מ־745 אלף ל־1.26 מיליון, גידול של 69%, ומספר האורחים הישראלים גדל מ־499 אלף בשנת 2015 ל־610 אלף בשנת 2019, גידול של 22%.

בחינה של אחוזי השינוי במספר הלינות מורה כי לאחר שבשנת 2015 סבלה ירושלים מירידה של 9% במספר הלינות ביחס לשנת 2014, ובשנת 2016 נרשמה עלייה מתונה של 2% במספר הלינות (בהשפעת מבצע 'צוק איתן' ברצועת עזה ואינתיפאדת הסכינים בירושלים), בשנת 2017 נרשם זינוק של 27% במספר הלינות בעיר, ובשנים 2018-2019 נרשמו עליות נוספות של 10% ו־5% בהתאמה. בהשוואה לישראל ולערים אחרות, ניתן לראות גידולים מרשימים יותר בירושלים בשנים 2017-2019, המצביעים על התאוששות ממצב ביטחוני מורכב שפגע בתעשיית התיירות בירושלים.

תרשים מס' 6: שיעור השינוי השנתי במספר הלינות במלונות תיירות בירושלים וביעדים נבחרים נוספים, 2015-2020
שיעור השינוי באחוזים

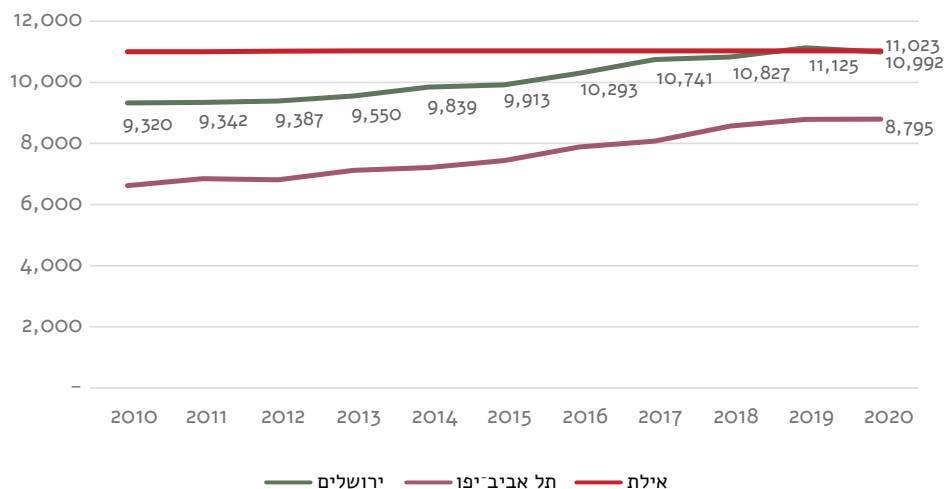
מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
הערה: אילת לא מופיעה בתרשים זה מכיוון שבחמש השנים המוצגות חלו שינויים מינוריים במספר הלינות בעיר

לעומת זאת, המשבר שפקד את תעשיית התיירות עם התפשטות נגיף הקורונה פגע בירושלים יותר מאשר ערים אחרות. התיירות בעיר, המבוססת ברובה על תיירות מחו"ל, נפגעה קשות מסגירת השמיים והגבולות להגעת תיירים, ובשנת 2020 נרשמה ירידה תלולה של 77% במספר הלינות במלונות תיירות בירושלים בהשוואה לירידה של 75% בתל אביב-יפו, 64% בישראל ו-49% במספר הלינות באילת.

מצבת חדרי מלון בירושלים ובערים נוספות בישראל

בין השנים 2015-2020 גדל מספר חדרי מלונות התיירות בירושלים ב-11%. באותה תקופה גדל מספר חדרי המלון בשאר הערים בישראל ב-9%, במלונות התיירות בתל אביב-יפו ב-18%, ובאילת ובים המלח נותר מספר חדרי המלון ללא שינוי. בשנים אלו נפתחו בירושלים 14 מלונות תיירות חדשים, לעומת 19 בתל אביב-יפו ו-3 בחיפה.

תרשים מס' 7: חדרים במלונות תיירות בירושלים, בתל אביב-יפו ובאילת, 2010-2020
מספר חדרי מלון

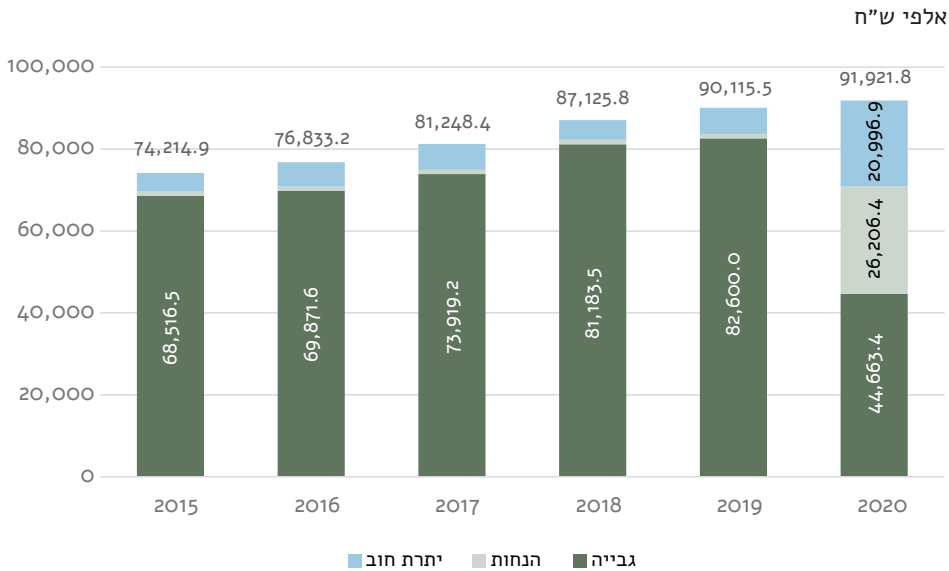
מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

גביית ארנונה מבתי מלון בירושלים

בשנת 2020 סכום הגבייה מארנונה של עיריית ירושלים עבור בתי מלון עמד על 91.92 מיליון ש"ח, שני אחוזים יותר מסכום הגבייה בשנת 2019 ו-24% יותר מסכום הגבייה בשנת 2015. עם זאת, בעקבות משבר הקורונה ההכנסות מתשלומי ארנונה בשנת 2020 היו נמוכות משמעותית: הסכום שנגבה בשנת 2020 עמד על 44.66 מיליון ש"ח, 46% פחות מאשר בשנת 2019 ו-35% פחות משנת 2015 (לשם השוואה, חל גידול של 21% בסכום ההכנסות מתשלומי הארנונה של עיריית ירושלים בין השנים 2015-2019).

סכום ההנחה הכולל עבור בתי מלון בשנת 2020 עמד על 26.21 מיליון ש"ח (כולל פטור מיוחד מתשלומי הארנונה מטעם עיריית ירושלים עם פרוץ המשבר), לעומת ממוצע של 1.02 מיליון ש"ח בשנים 2015-2019. סכום ההנחה היווה 29% מסך חיוב הארנונה לבתי מלון, בעוד שבשנים 2015-2019 הוא עמד בממוצע על אחוז אחד מכלל סכום החיוב.

תרשים מס' 8: גבייה וחיובי מיסי ארנונה מבתי מלון בירושלים, 2015-2020

מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני עיריית ירושלים

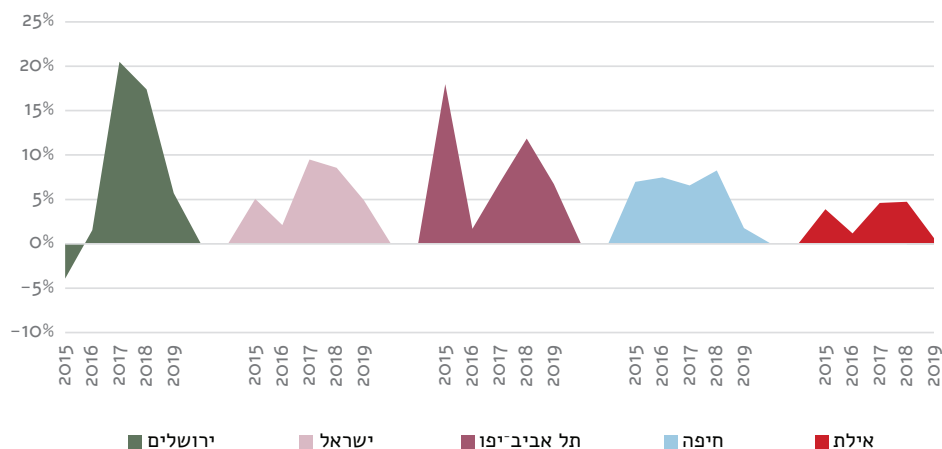
סכום החובות שנותרו לבתי מלון בתשלומי הארנונה בשנת 2020 היה אף הוא גבוה משמעותית לעומת השנים הקודמות, 21.0 מיליון ש"ח לעומת סכום ממוצע של 5.61 מיליון ש"ח בשנים 2015-2019. יתרת החוב היוותה 22% מסכום חיוב הארנונה לבתי מלון בירושלים, לעומת שנים קודמות, אז החוב עמד בממוצע על 7% מגובה החיוב. נתונים אלו מצביעים על המשבר שפקד את תעשיית התיירות בירושלים הן בגידול במספר בתי המלון שהגישו בקשה ועמדו בתנאים לפטור מתשלומי ארנונה והן בגובה יתרת החוב שנותרה.

פדיון מלונות תיירות

בין השנים 2015-2019 גדל פדיון מלונות התיירות בירושלים ב-52%, מ-1.67 מיליארד ש"ח בשנת 2015 ל-2.54 מיליארד ש"ח בשנת 2019. באותן שנים גדל פדיון מלונות התיירות בישראל ב-27% (22% בישראל ללא ירושלים), בתל אביב-יפו ב-30% ובאילת ב-12%. הפדיון של מלונות התיירות בתל אביב-יפו ובאילת עדיין גבוה מזה של ירושלים, אך ניתן לראות כי בשנות התוכנית הצטמצם הפער מתל אביב-יפו מ-17% בשנת 2015 ל-3% בשנת 2019, ובאילת מ-30% ל-5% בשנים אלו.

תרשים מס' 9: שיעור השינוי השנתי בפדיון מלונות תיירות בישראל, בירושלים וביעדים נבחרים, 2010-2019

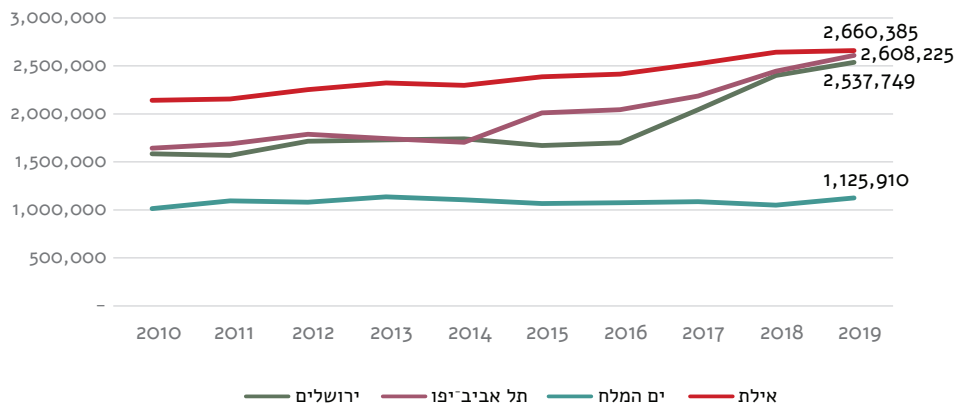
אחוז שינוי

מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

תרשים מס' 10: פדיון מלונות תיירות בירושלים ויעדים נבחרים בישראל, 2010-2019

אלפי ש"ח

מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

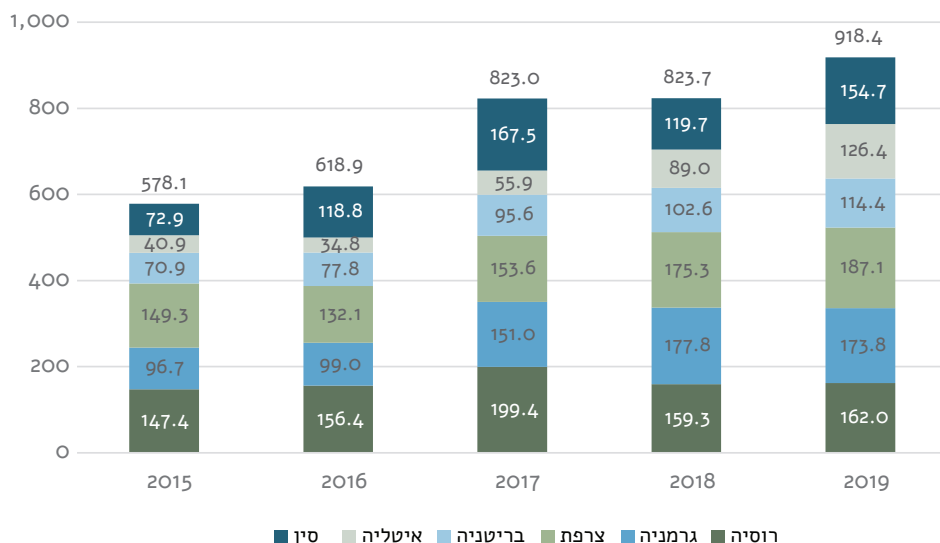
חלק ג' – תיירות ממדינות היעד

במסגרת תוכניות הפיתוח הכלכליות של התיירות בירושלים החליטה הרשות לפיתוח ירושלים, בין השאר, להגביר את מאמצי השיווק של העיר כיעד תיירותי בשש מדינות עיקריות שזוהו בכבעלות פוטנציאל למשיכת תיירים. המדינות שבהן הושקעו מאמצי השיווק הן **רוסיה, גרמניה ואיטליה** (החל משנת 2012), **צרפת ובריטניה** (משנת 2015) ו**סין** (משנת 2018). במהלך שנות הפעילות פורסמו כתבות על ירושלים כיעד תיירותי בכלי התקשורת במדינות אלו במטרה לקדם את התיירות לעיר. כל פרסום כתבה על ירושלים הוא בעל פוטנציאל לעידוד תיירות, ושוויו מחושב בהתאם לתפוצה והחשיבות של כלי התקשורת השונים. לפי הערכות הרשות לפיתוח ירושלים, בין השנים 2015-2019 שווי הפרסום הכולל של הכתבות לקידום ירושלים במדינות היעד עמד על כ-45.3 מיליון אירו.

תרשים מס' 11: לינות תיירים ממדינות היעד במלונות תיירות בירושלים,

2019-2015

אלפי לינות

מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

בין השנים 2015–2019 נרשם גידול של 59% במספר לינות התיירים משש מדינות היעד במלונות תיירות בירושלים, מ-578 אלף לינות בשנת 2015 ל-918 אלף לינות בשנת 2019. לשם השוואה, מדובר באחוז נמוך במקצת משיעור הגידול במספר לינות התיירים משאר מדינות העולם במלונות התיירות בירושלים, שעמד על 63%.

באותן שנים מספר הלינות של תיירים ממדינות היעד גדל ב-21% בתל אביב-יפו וב-23% בשאר ישראל. חלקם של מלונות התיירות בירושלים במספר הלינות שנצרכו על ידי התיירים ממדינות היעד גדל מ-20% בשנת 2015 ל-25% בשנת 2019. חלקם של מלונות התיירות בתל אביב-יפו ירד בשנים אלו מ-29% ל-27%.

מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ותוצאות הסקרים שערך משרד התיירות בקרב התיירות הנכנסת עולה כי תיירים ממדינות היעד שונים בהעדפותיהם. בחינה של הלנים במלונות מורה כי יותר תיירים מצרפת ובריטניה העדיפו ללון בתל אביב-יפו, יותר תיירים מסין ומאיטליה העדיפו ללון בירושלים, ואילו תיירים מרוסיה וגרמניה היו חלוקים באופן שווה יחסית בין ירושלים לתל אביב-יפו.

תוצאות 'סקר תיירות נכנסת' של משרד התיירות מלמד על הבדלים בדפוסי התיירות בין המדינות השונות: אופי ארגון הטיול (לדוגמה, יותר תיירים מאיטליה וסין מגיעים בקבוצות, לעומת תיירים מרוסיה או מצרפת שמגיעים כתיירים עצמאיים), הרגלי הלינה (אחוז גבוה של תיירים צרפתים בוחרים ללון אצל קרובי משפחה או חברים, אחוז משמעותי של גרמנים מעדיפים ללון באכסניות), ביקור באתרי תיירות, גובה ההוצאות ועוד.

חלק ד' – מועסקים בתעשיית התיירות בירושלים

משרות ושכר במלונות תיירות

מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עולה כי בשנת 2019 ירושלים הפכה לעיר שבה המספר הגדול ביותר של משרות שכיר במלונות תיירות בישראל, עם קרוב ל-8,000 משרות שכיר. אך עם התפרצות נגיף הקורונה, שהביאה להשבתת פעילות בתי המלון בישראל, ירד משמעותית מספר משרות השכיר במלונות התיירות בירושלים, גם באופן יחסי לערים אחרות.

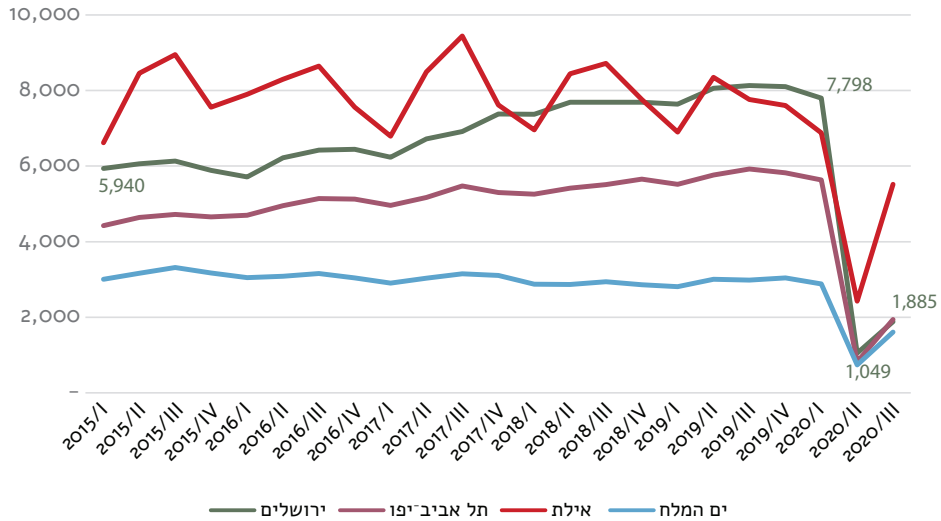
בשונה מערים אחרות שבהן ענף התיירות נפגע מההשבתה אך התאושש בהדרגה, ענף המלונאות בירושלים, המתבסס ברובו על תיירות מחו"ל, לא הצליח להתאושש ולספק משרות לשכירים. לשם השוואה, השיעור הממוצע של משרות השכיר במלונות תיירות בירושלים בחודשים אפריל-ספטמבר 2020 עמד על 18% בלבד ממספר המשרות הממוצע לשנת 2019, לעומת 50% במלונות התיירות באילת, 40% במלונות ים המלח ו-24% בתל אביב-יפו.

נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בוחנים גם את גובה השכר למשרה במלונאות ביעדי התיירות בישראל. מנתונים אלו עולה כי השכר הממוצע למשרת שכיר במלונות התיירות בירושלים בשנת 2019 היה נמוך ב-29% ביחס למלונות התיירות באילת, ב-20% בהשוואה למלונות בתל אביב-יפו ו-9% לעומת מלונות ים המלח. בין השנים 2015-2019 גדל השכר החודשי הממוצע למשרת שכיר במלונות תיירות בירושלים ב-14%, שיעור נמוך במעט משיעור הגידול של שכר משרות השכירים באילת (16%) ותל אביב-יפו (15%) ונמוך משיעור הגידול בשכר הממוצע במלונות ים המלח (25%).

השבתת פעילות מלונות התיירות בירושלים בעקבות משבר הקורונה הביאה לירידה של 12% בגובה השכר הממוצע למשרה בענף. זאת לעומת ירידה של 20% בגובה השכר הממוצע באילת, 15% בתל אביב-יפו ו-10% במלונות ים המלח.

תרשים מס' 12: משרות שכיר במלונות תיירות בירושלים, בתל אביב-יפו, באילת ובמלונות ים המלח, 2015-2020. 9.

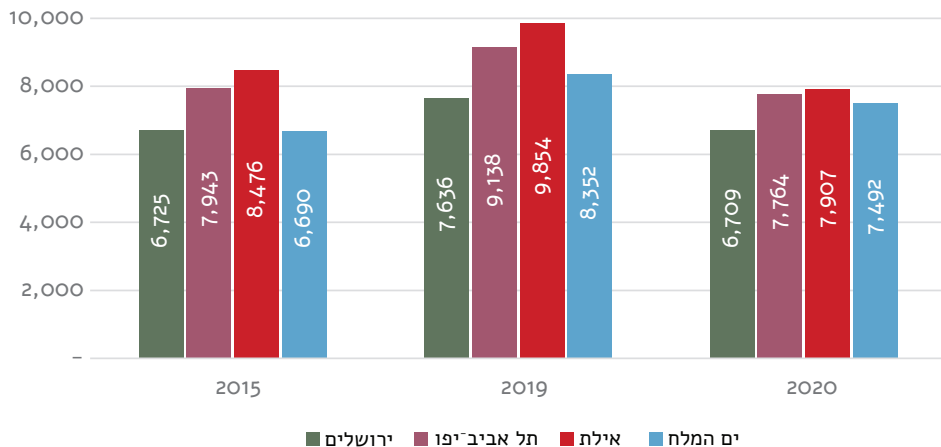
מספר משרות שכיר (ממוצע לרבעון)

מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

תרשים מס' 13: שכר ממוצע למשרת שכיר בירושלים, בתל אביב-יפו, באילת ובמלונות ים המלח, 2015, 2019, 2020. 9.

שכר ברוטו בש"ח

מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
 הערה: שכר ממוצע בשנת 2020 עד חודש ספטמבר

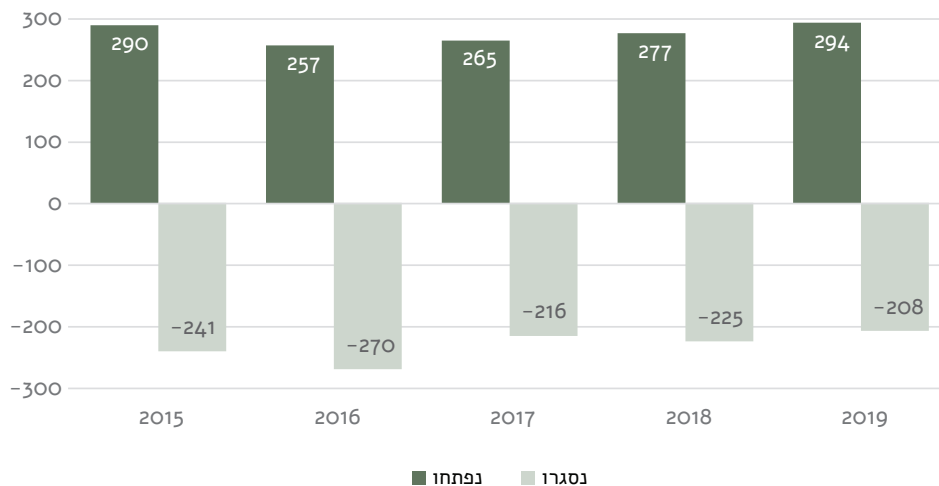
עסקים פעילים בתחום התיירות בירושלים

לפי נתוני מרשם העסקים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנת 2019 היו בירושלים 1,993 עסקים פעילים בענף שירותי האירוח והאוכל, גידול של 7% לעומת שנת 2015. העסקים הפעילים בענף האירוח והאוכל בירושלים היוו 8% מהעסקים בענף שירותי האירוח והאוכל בישראל ו-5% מכלל העסקים הפעילים בעיר. לשם השוואה, בתל אביב-יפו פעלו 3,487 עסקים פעילים בשנת 2019, שהיוו 13% מכלל העסקים בענף זה בישראל ו-5% מהעסקים בתל אביב-יפו.

בשנת 2019 נפתחו⁹ 294 עסקים בענף שירותי האירוח והאוכל בירושלים, ונסגרו 208 עסקים (מאזן של +86 עסקים שנפתחו). בין השנים 2015-2019 נרשם רק בשנה אחת מאזן שלילי של פתיחת עסקים בענף זה בירושלים. בסך הכול נפתחו בשנים אלו כ-1,383 עסקים ונסגרו 1,160 עסקים.

תרשים מס' 14: פתיחה וסגירה של עסקים בענף שירותי האירוח והאוכל בירושלים, 2019-2015

מספר עסקים בירושלים

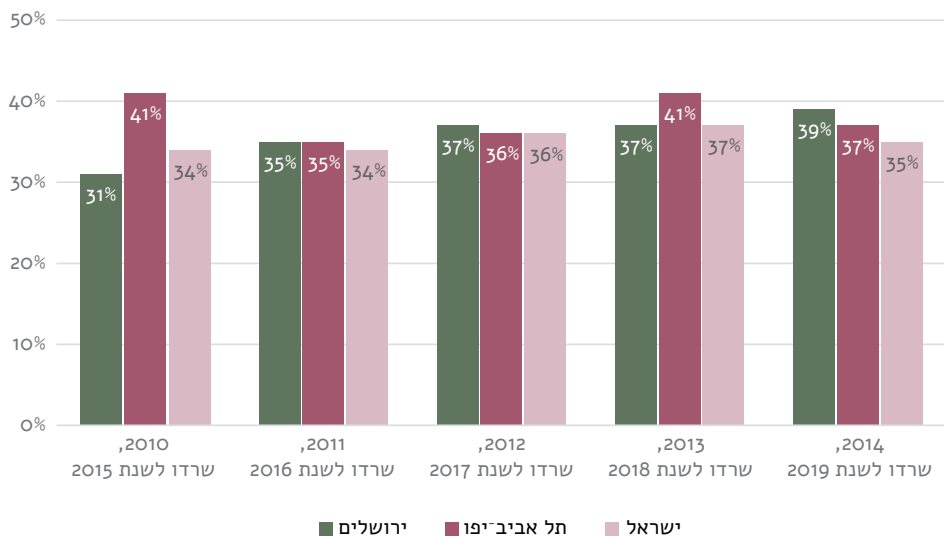
מקור: עיבוד מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

⁹ הגדרת עסקים פעילים ועסקים שנפתחו בלמ"ס שונה במעט. 'עסק פעיל' הוא עסק שהראה פעילות פדיון חיובית לפחות חודש אחד בשנה המדוברת, בעוד 'עסק שנפתח' תלוי ברישום ברשויות המע"מ, לכן קיימים הבדלים לאורך השנים בין מספר העסקים הפעילים למספר העסקים שנפתחו.

יש לציין כי באופן מסורתי שיעורי ההישרדות¹⁰ של עסקים בענף שירותי האירוח והאוכל הם הנמוכים ביותר מכל ענפי הכלכלה. לשם השוואה, מבין העסקים שנולדו (הוקמו) בשנת 2014, 39% מהעסקים בשירותי האירוח והאוכל בירושלים הצליחו לשרוד עד לשנת 2019, לעומת 55% מכלל העסקים בירושלים.

למרות זאת, מנתוני מרשם העסקים עולה כי שיעור ההישרדות של עסקים בענף שירותי האירוח והאוכל בירושלים גדל בין השנים 2015-2019: 31% מהעסקים בענף שירותי האירוח והאוכל שהוקמו בשנת 2010 שרדו עד שנת 2015, והשיעור עלה ל-39% מהעסקים שהוקמו בשנת 2014 ושרדו עד שנת 2019. לשם השוואה, בישראל כולה נרשמו בשנים אלה שיעורי הישרדות יציבים בעסקים בענף שירותי האירוח והאוכל, ואילו בתל אביב-יפו נרשמה מגמה מעורבת. נתון זה מצביע על תחילתה של מגמת יציבות עבור עסקי תירות בירושלים בשנים אלו, לפני שמשבר הקורונה פגע בעסקים ובמועסקים בתחום.

תרשים מס' 15: שיעור העסקים בענף שירותי האירוח והאוכל ששרדו למשך חמש שנים בישראל, בירושלים ובתל אביב-יפו, 2015-2019

מקור: מכון ירושלים למחקרי מדיניות

¹⁰ ראו הגדרת 'שיעור ההישרדות' בנספחים.

חלק ה' – מבט לשנים הקרובות

השפעת נגיף הקורונה על תעשיית התיירות

אין ספק כי השפעת התפרצות נגיף הקורונה על ענפי הכלכלה הקשורים בתעשיית התיירות הייתה מרחיקת לכת. סגירת השמיים לטיסות מחו"ל, סגירת בתי המלון והמסעדות וצעדים דומים שננקטו – הביאו לפגיעה אנושה בתעשייה בישראל בכלל ובירושלים בפרט, בהיותה מבוססת ברובה על תיירות המגיעה מחוץ לישראל. בימים אלו, על רקע השפעת מבצעי החיסונים בישראל ובעולם, נצפה לראות תהליך התאוששות איטי של תעשיית התיירות, לצד מגבלות וחששות של תיירים מנסיעות וביקורים במדינות אחרות.

תוכנית החומש החדשה תצטרך לתת חשיבות מרכזית לניסיונות ההתאוששות של תעשיית התיירות ממשבר הקורונה. חשוב לשים דגש בעיקר בתחומים הבאים:

◀ **תעסוקה** – בשנים הקרובות יש לבחון האם יחול שיפור במספר המועסקים בתעשיית התיירות. במהלך השבתות המשק על רקע המשבר נמצא כי ענף שירותי האירוח והאוכל היה זה שנפגע באופן החמור ביותר מבין ענפי הכלכלה השונים. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, חלה ירידה של 77% במספר המועסקים בשירותי האירוח והאוכל בישראל בחודש אפריל 2020, וירידה של 52% בחודש אוקטובר 2020.

כאמור, בשונה מערים אחרות בעלות תעשיית תיירות מפותחת המתבססת יותר על תיירות ישראלים, תעשיית התיירות בירושלים מתבססת ברובה על תיירות מחו"ל ולכן נפגעה באופן חמור יותר מסגירת השמיים לטיסות בין-לאומיות. לאור זאת, יש לבחון את השינוי השנתי במספר המועסקים בתעשיית התיירות בירושלים בהתאמה לשינויים בהגבלות שהוטלו ולגובה התחלואה. כמו כן, מומלץ לבדוק האם נערכו השמות והתאמות למועסקים בתחום התיירות בענפי כלכלה אחרים, בין אם במשרות זמניות ובין אם בתפקידים קבועים.

◀ **מצב עסקי התיירות בירושלים בשנים הקרובות** – על רקע המשבר הכלכלי שפקד את תעשיית התיירות בירושלים בעקבות התפרצות נגיף הקורונה – נסגרו בתי עסק

רבים בעיר. אך גם לפני המשבר שיעור ההישרדות של עסקים בענף שירותי האירוח והאוכל היה הנמוך ביותר מבין הענפים הכלכליים. יש לבדוק כמה עסקים חדשים נפתחים בכל שנה וכמה נסגרים, ומהו שיעור ההישרדות של עסקים בתחום התיירות בירושלים ביחס לענפים כלכליים אחרים וביחס לערים אחרות בישראל.

כמו כן, המשבר הנוכחי נתן אותותיו על מגוון בתי עסק (מסעדות, מורי דרך, שירותי הסעות ועוד) שנפגעו ואיבדו את מקום עבודתם. מרבית נתוני התיירות שנאספו בשנים האחרונות דרך משרד התיירות והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נוגעים לענף המלונאות וקיים מחסור בנתונים לגבי עסקים אחרים בתעשיית התיירות, אשר יש מקום לבדוק בשנים הקרובות האם יצליחו להתאושש מהמשבר.

◀ **מאפייני התיירים המגיעים לירושלים לאחר פתיחת השמיים** – עם חזרת פעילות התיירות לירושלים, יעלה הצורך להבין מי הם התיירים המגיעים לירושלים והאם חל שינוי באופיים מבחינת קבוצות הגילים, מטרות התיור (תיור, נופש, צליינות ועוד), אופי ארגון הטיול (תיירים עצמאים מול קבוצות), אמצעי הלינה וכיו"ב.

◀ **תיירות ממדינות היעד** – לקראת מועד סיום יישום תוכנית היובל, ובהשוואה לנתוני תוכנית מרום שקדמה לה, נראה כי חל גידול במספר המבקרים והתיירים מרוב מדינות היעד. יוצאת הדופן היחידה היא רוסיה; עוד לפני המשבר הכלכלי שפקד את רוסיה בשנת 2015 והביא לירידה תלולה במספר המבקרים מרוסיה בישראל, רבים מהתיירים מרוסיה היו תיירי יום ותרומתם לכלכלה בירושלים הייתה מזערית. לפי נתוני סקר תיירות נכנסת של משרד התיירות, שיעור התיירים מרוסיה שלנו לפחות לילה אחד בירושלים היה נמוך משמעותית משיעור הלינה בעיר של כלל התיירים – שיעור ממוצע של 22% בשנים 2011–2018 לעומת 51% בקרב כלל התיירים לישראל. מהסקר עולה גם כי תיירים מרוסיה נוטים להוציא פחות מהממוצע לכלל התיירים בעת שהותם בישראל. לפיכך, יש לשקול האם להמשיך ולהתמקד ברוסיה כמדינת יעד, או לחלופין לנסות להתמקד במדינות אחרות.

נקודה נוספת שעלתה מן הסקר שערך משרד התיירות נוגעת לתיירים מצרפת, אשר מגיעים לישראל ולירושלים במספרים גבוהים, אך לפי תוצאות הסקר שיעור גבוה מהם בוחרים ללון אצל קרובי משפחה או חברים (53% מהתיירים מצרפת, שיעור ממוצע בין השנים 2014–2018).

לאור זאת, יש לבחון את האפשרות להתמקד במדינות אחרות בעלות פוטנציאל תיירותי עבור ירושלים. מדינות יעד אפשריות הן פולין (157 אלף תיירים לישראל בשנת 2019), אוקראינה (135 אלף), ספרד (105 אלף), הולנד (91 אלף), ברזיל (82 אלף) ושוויץ (64 אלף).

מקורות

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. (2020). סדרות חודשיות במלונאות דצמבר 2020.
<https://bit.ly/3jziFD5>

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. (2020). רבעון סטטיסטי לתיירות ולשירותי הארחה –
רבעון 4 2020. <https://bit.ly/3h9VsWF>

מכון ירושלים למחקרי מדיניות. (2021). שנתון סטטיסטי לירושלים 2021.
<https://jerusalemstitute.org.il/yearbook/#/4033>

משרד התיירות. (2019). התיירות הנכנסת בשנים 2011–2018. <https://bit.ly/3w9g5qh>

הגדרות

- ◀ **תיירים (לישראל)** – נתינים זרים המגיעים לישראל ולנים בה לפחות לילה אחד.
- ◀ **תיירים (במלונות תיירות)** – אורחים הנרשמים בכניסתם לבית המלון על פי דרכון זר, כולל עובדים זרים ודיפלומטים.
- ◀ **תיירים ישראלים** – אורחים הנרשמים בכניסתם לבית המלון על פי תעודת זהות ישראלית.
- ◀ **מבקרים** – תיירים לישראל ותיירי-יום.
- ◀ **תיירי-יום** – נתינים זרים המגיעים לישראל מבלי להישאר ללון בארץ.
- ◀ **מלונות תיירות** – בתי מלון, בתי הארחה של קיבוצים ומושבים, מלונות דירות ומלונות, פנסיונים ובתי מרגוע הרשומים לתיירים על ידי משרד התיירות.
- ◀ **משרות שכיר** – מספר משרות השכיר של עובדים (קבועים וארעיים) שעבדו בשנה הקלנדרית לפחות יום אחד (או נעדרו זמנית בתשלום עקב מחלה, חופשה, מילואים וכו'). המשרות כוללות עובדים ישראלים, עובדים מחו"ל ועובדים מאזורי יהודה, שומרון וחבל עזה.
- ◀ **עסקים פעילים** – יחידת עסק הוגדרה כפעילה בשנת הפעילות הקלנדרית אם היה לה פדיון חיובי (גדול מ־ס"ח) או לחלופין הייתה בה העסקת עובדים חיובית באחד מחודשי הפעילות באותה שנה.
- ◀ **הישרדות עסקים** – עסק שורד נחשב לעסק פעיל (נתונים חיוביים של פדיון ו/או העסקת שכירים) בשנים שלאחר לידתו. כלומר, עסק שנולד בשנת t יחשב שורד אם במהלך שנת $t+1$ היו לו נתונים חיוביים של פדיון ו/או העסקת שכירים. כמו כן, עסק שנולד בשנת t ייחשב שורד בשנת $t+2$ רק אם אובחן כפעיל בשנת $t+1$ וגם בשנת $t+2$.¹¹

¹¹ להסברים מפורטים ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [דמוגרפיה של עסקים – מקבץ נתונים סטטיסטיים ממרשם העסקים, 2003-2011](#).

חברי הוועד המנהל מכון ירושלים למחקרי מדיניות

דן הלפרן (יו"ר)

אברהם אשרי

פרופ' נאוה בן צבי

דוד ברודט

פרופ' חנוך גוטפריד

רענן דינור

ד"ר אריאל הלפרין

רות חשין

סלי מרידור

תהלה פרידמן

ד"ר נעמי פרל

ענת צור

גיל ריבוש

ליאור שילת, מנכ"ל המכון

ביוני 2016 התקבלה בממשלה החלטה 1483, שעניינה גיבוש תוכנית היובל לפיתוחה הכלכלי של ירושלים. בהחלטה נקבע כי התוכנית תבוצע בין השנים 2016-2021 ותפעל לחיזוק כלכלת ירושלים בארבעה תחומים: אקדמיה והשכלה, תיירות, תעשייה מתקדמת ואיכות חיים.

מסמך זה בוחן את השינויים שחלו בתעשיית התיירות בעיר במהלך שנות יישום תוכנית היובל. שנים אלו מאופיינות בשינויים דרסטיים בהתנהלות תעשיית התיירות: ראשיתן בהתאוששות מאירועים ביטחוניים שפגעו בתעשיית התיירות, המשכן בגידול רציף בפעילות התיירות בירושלים ובמספרי שיא של לינות, מבקרים ומשרות שכיר במלונות בעיר, וסופן במשבר חסר התקדים שאליו נקלעה תעשיית התיירות על רקע התפרצות נגיף הקורונה.

המסמך מציג מגוון רחב של מדדים ונתונים לבחינת מצב התיירות, ובסופו מובאות המלצות לקראת בניית תוכנית החומש הבאה.

עומר יניב, חוקר במכון, שותף בצוות השנתון הסטטיסטי לירושלים ומתמחה בהנגשת נתונים לקהל הרחב בדגש על עיבוד אינטראקטיבי של מידע אקטואלי.

מכון ירושלים למחקרי מדיניות, הוא מכון מחקר וחשיבה המוציא מירושלים תורה חברתית, כלכלית ומרחבית בת קיימא. המכון, שהוקם בשנת 1978, הוא הכתובת אליה פונים מעצבי מדיניות לביור, קידום והגדרת סוגיות מרכזיות בחקר ירושלים ומדינת ישראל. מחקריו ופעילותו של המכון מסייעים למוסדות ולגופים לעצב וליישם מדיניות חדשנית ואפקטיבית. ירושלים מהווה עבור המכון מקור השראה, שדה מחקר, מעבדה ומרחב יעד להשפעה. פיתוח העיר לטובת מגוון תושביה, אוהביה ומאמיניה וחיזוק מעמדה הגלובלי עומדים בראש סדר היום של המכון.